

"ЕПОПЕЯ НА ЗАБРАВЕНИТЕ" - ВЪЗХВАЛА НА НАРОДНИЯ ДУХ

Почти цялото творчество на класика на българската литература Иван Вазов е наситено със спомени за възраждането на българския дух. В голяма част от произведенията си авторът се връща към славното Априлско въстание, за да разкрие саможертвата и героизма на народа, отправил последен поглед и устрем към свободата. В българското Възраждане и неговия връх - Априлската епопея - Вазов търси и открива не само националната трагедия на своя народ в нейната социалноисторическа и геополитическа обусловеност, но и отделя място за светлите мигове от освободителната борба на българите, жадуващи своето избавление. Навлизайки със словото си в съдбовни и върхови моменти от нашата история, писателят възкресява епоха, изпълнена с трагизъм и полет на духа, епоха на възход и падение. Цикълът "Епопея на забравените", където чрез образите на български възрожденци са очертани славни моменти от близкото минало, е пряко обърнат към наследниците на героите, към тяхната памет. Възрожденският патриотизъм на Вазов не се свени да постави на изпитание ред основни проблеми - смъртта и безсмъртието, честта и безчестието, робството и свободата.

Цикълът "["Епопея на забравените"](#)" е изграден от дванадесет оди, в които Вазов рисува най-ярките представители на българското възраждане. Самият жанр - ода служи на поета да възхвали и разкрие възторжените си чувства, породени от героизма на народа. И макар одите да носят заглавия на лица от нашата възрожденска история, то основен герой в тях и целия цикъл е народът. Чрез одите Вазов възпява героичните събития от близкото минало, показва духовната мощ на народа и неговите най-ярки дейци, възвеличава подвига на народ и личност в борбата за свобода. Използвайки одичната форма, Вазов спазва класическата композиция на жанра - въведение, изложение и заключение, за да разкрие историческото значение на подвига. В лирическите отстъпления Вазов дава поетичен простор на личното си чувство на възторг и преклонение пред борческата воля на народа. Масовият героизъм, всенародният устрем към свобода поетът разкрива чрез оди, в които главен герой е народът

С патриотичен патос Вазов утвърждава истината, че свободата не ни е дадена даром, ние сме си я извоювали с цената на много жертви и планини от всенароден героизъм. На фона на всеобщия народен устрем към свобода поетът поставя именно историческите личности като духовни водачи на поробения народ. Във всички оди липсва портретна характеристика на героите, тя е само скицирана в "["Паисий"](#)", "["Левски"](#)" , но за сметка на това образите са живо пресъздадени чрез техните действия и постъпки, които будят народното съзнание. Индивидуалното е намалено до минимум, за да излезе на преден план типичното за героя и времето. Поставяйки героите от дванадесетте оди

в контекста на историческия развой, пантеонът на Възраждането започва с Паисий, за да завърши с Опълченците, като Вазов разглежда историята като процес на постепенно национално и революционно осъзнаване. Искрата, запалена от Паисий, преминава през братя Миладинови, през Раковски, Левски, братя Жекови, за да пламне с пълна сила у героите от

["Кочо"](#)

и

["Опълченците на Шипка"](#)

, които защитават с телата си свободата на своя народ. Историческият момент е изобразен чрез отделните етапи, през които преминава народното съзнание и съзнанието на неговите водачи. С възрожденски оптимизъм, обществен идеализъм и саможертва Вазов рисува образите на първите ни възрожденски дейци, показвайки ролята на личността за националното съзряване на народа. Не случайно "Епопеята" започва с одата

["Левски"](#)

. В личността на Апостола поетът въплъщава съзвучното единство между патриотична всеотдайност и лична нравственост, между съзнанието за дълг пред родината и непреходните човешки ценности. Още във въведението чрез монолога на героя Вазов изразява основните идейни ориентири както на творбата, така и на целия цикъл, а именно - утвърждаване на любовта към човека, на борбата за справедливост и щастие, на хуманната мисия на човешкия живот.

Изхождайки от отношението си към свободата, Вазов поставя и нови етични и естетически критерии. Трагичното поетът открива в историческото величие на освободителната борба, в позора на турското варварство, в трагичния финал на борбата. Възвишеното - в духа на народа, в чувството за национална чест и достойнство, във величието на епохата и нейния драматизъм, в героичната смърт на борците за свобода. Затова и в одата ["Левски"](#) Вазов величае и издига до култа към христовия кръст бесилото на дякона, защото то води до безсмъртие. Преклонението пред мъжествения и героичен национален дух, пред борческия стоицизъм на българина е осмислено и чрез емоционалната атмосфера в последната ода от цикъла

["Епопея на забравените"](#)

-

["Опълченците на Шипка"](#)

. В художественото възкресяване на последните мигове от вековната и драматична борба на народа ни за политическо освобождение, Вазов утвърждава патриотичната всеотдайност, дълга към родината като висш принцип, като смисъл и свята отговорност на човешкия живот. С безпримерния героизъм на Опълченците поетът отхвърля всички твърдения, че свободата ни е дадена даром и за сетен път утвърждава любовта към родината като най-значителна мярка за човешката личност.

В цикъла ["Епопея на забравените"](#) Иван Вазов пресъздава историческата и художествена правда за една епоха на утвърждаване на народността и духа, на величие и безпримерен героизъм и, оставайки верен на историческата достоверност, показва и възхвалява българския народ като носител на непреклонната воля да извоюва своята

свобода.